

หัวข้อ: อธิปไตย ประชาธิปไตย เสียงใหม่ หนังสือพิมพ์ที่ส่งเสียงประชาธิปไตยให้ดังกึกก้อง

เผยแพร่ผ่านเพจเฟซบุ๊ก วันที่ 6 ตุลาคม

วันที่: 3 ตุลาคม 2564 เวลา 15:00 น.

< Link: <https://www.facebook.com/1204453389613480/posts/4609893435736108/?d=n>>

ในยุคที่โซเชียลมีเดียยังไม่เคยมีชีวิต การจะติดตามข่าวสารบ้านเมืองทำได้สะดวกสุดผ่านสื่อหนังสือพิมพ์

ช่วงระหว่างปี 2516-2519 หนังสือพิมพ์คือสิ่งเฟื่องฟูแห่งยุคสมัย แฉงหนังสือกระจายอยู่ทั่วเมืองแทบทุกท้องถนน ไม่ว่าจะคนในวงการไหน ๆ ต่างก็เห็นความสำคัญในการมีหนังสือพิมพ์เป็นของตัวเอง เพราะหนังสือพิมพ์เป็นทั้งเครื่องมือต่อรองการแข่งขันทางธุรกิจ บ้างเป็นการต่อรองการแข่งขันทางการเมือง

กับการทำงานทางความคิดก็เช่นกัน หนังสือพิมพ์รับบทสำคัญ ในขณะที่หนังสือพิมพ์อย่าง “ดาวสยาม” เป็นเครื่องมือปลุกปั่นสร้างความเกลียดชังจากฝ่ายขวาจัด หนังสือพิมพ์บางหัวก็ให้ข้อมูลอีกฝั่งเป็นเครื่องมือสู้รบทาง

ความคิด โดยหนังสือพิมพ์ที่สนับสนุนประชาธิปไตยในยุคนั้นก็มิใช่น้อย เช่น อธิปไตย, ประชาธิปไตย, มาตุคาม และเสียงใหม่ เป็นต้น

พลากร จิโรโสภณ เล่าว่าในยุคนี้หนังสือพิมพ์ไม่ได้ส่งอิทธิพลทางความคิดโดยตรงต่อการเคลื่อนไหวของประชาชนมากนักเมื่อเทียบกับพ็อกเก็ตบุ๊กหรือวารสาร แต่ฟังก์ชันที่หนังสือพิมพ์ทำได้เป็นอย่างดีคือการอัปเดตข่าวสารและความเคลื่อนไหวที่ทันต่อสถานการณ์ ทั้งนี้ดูเหมือนว่ากลุ่มเป้าหมายหลักของผู้ติดตามหนังสือพิมพ์ที่สนับสนุนประชาธิปไตยจะค่อนข้างจำกัดอยู่ที่คนหัวก้าวหน้าเป็นหลัก ไม่ได้แมสเหมือนหนังสือพิมพ์หัวสื่ออย่างไทยรัฐหรือสยามรัฐ ที่มักเน้นผลิตข่าวสะเทือนอารมณ์ที่ขายได้

#ก่อเกิดอธิปไตย หนังสือพิมพ์ฝีมือนักศึกษาฝ่ายก้าวหน้า

อธิปไตย มีความหมายว่าผู้ที่รักจะปกครองตนเอง* หลังจาก 14 ตุลาฯ ศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย (ศนท.) ได้รับเงินบริจาคจำนวนไม่น้อยจากประชาชนผู้มีใจรักประชาธิปไตย ศนท.จึงบริหารเงินส่วนหนึ่งออกมาตั้งกองบรรณาธิการซึ่งทำกันอย่างเอาใจจริงเอาใจ มีกองบรรณาธิการราว 50 ชีวิต ซึ่งส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาที่เคลื่อนไหวทางการเมืองจากทั่วทุกสารทิศ มีนักข่าวภาคสนาม และมีสายส่งกันแทบไม่ต่างจากมืออาชีพ แม้จะจริงจังแต่พอกำลังหลักเป็นนักศึกษาที่มีภารกิจหลายอย่าง ทรัพยากรบุคคลจึงสับเปลี่ยนหมุนเวียนไปเรื่อย ๆ

อธิปไตยเริ่มทำหน้าที่เป็นเครื่องมือการต่อสู้ทางความคิด ควบคู่ไปกับเป็นกระบอกเสียงของศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาฯ โดยอธิปไตยฉบับปฐมฤกษ์คลอดเมื่อต้นปี 2517 วางขายฉบับละ 1.50 บาท เป็นหนังสือพิมพ์รายสัปดาห์ที่เน้นสะท้อนความคิดความเห็นของนิสิตนักศึกษาต่อปัญหาบ้านเมือง ช่วงพีคมียอดพิมพ์ถึง 20,000 ฉบับ และกลายมาเป็นหนังสือพิมพ์ขายดีติดอันดับ top 10 ของปีนั้นด้วย

กุลชีพ วรพงษ์ หนึ่งในกองบรรณาธิการที่วนเวียนเข้า-ออกจากหนังสือพิมพ์หัวนี้หลายครั้งเล่าว่า อธิปไตยนำเสนอสารพัดข่าว แบ่งโต๊ะครอบคลุมแทบทุกประเด็นตั้งแต่ข่าวการเมือง ข่าวเศรษฐกิจ ข่าวต่างประเทศ ข่าวศิลปวัฒนธรรม ยันข่าวบันเทิง มีเพียงข่าวกีฬาเท่านั้นที่อธิปไตยไปไม่ถึง โดยข่าวที่มักครองพื้นที่หน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์หัวนี้หนีไม่พ้นข่าวการเมืองและการชุมนุมต่าง ๆ

กุลชีพเล่าต่อว่าวิธีการทำงานของอธิปไตยคงใกล้เคียงกับหนังสือพิมพ์หัวอื่นทั่วไป ด้านกุลชีพรับผิดชอบข่าวต่างประเทศที่รับมาจากเอเจนซีอย่าง Reuters และ AP หน้าที่เขาจึงเป็นการแปลข่าวเตรียมไว้ล่วงหน้า มีเพียงหน้าหนึ่งเท่านั้นที่อาศัยความไวเป็นพิเศษ อัปเดตข่าวและสถานการณ์ให้เป็นปัจจุบันที่สุดก่อนตีพิมพ์

#อธิปไตยปรับเปลี่ยน

ตลอดอายุของอธิปไตยมีการเปลี่ยนแปลงในรายละเอียดและรูปแบบเล็ก ๆ น้อย ๆ เช่น เปลี่ยนเป็นราย 3 วันบ้าง รายวันบ้าง ตามแต่นโยบายของกองฯ ในช่วงนั้น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับกรรมการศูนย์กลางนิสิตนักศึกษา อีกทีหนึ่ง และยังสอดคล้องกับบริบททางการเมืองในช่วงนั้น ๆ ด้วย

อย่างเช่นความรุนแรงของสถานการณ์การเมืองช่วงปี 2518 ที่มีการประท้วงเกิดขึ้นหลายครั้ง รวมถึงฝ่ายขวาก็เคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่อง ทั้งสองฝั่งเผชิญหน้ากันอยู่เนื่อง ๆ ทำให้อธิปไตยต้องทำงานหนัก รับบทเป็นนักรบด้านข้อมูลข่าวสารเพื่อตอบโต้ข้อมูลจากทางฝ่ายขวา รวมทั้งทำหน้าที่อัปเดตข้อมูลข่าวสารให้คนในพื้นที่ชุมนุมรับรู้เป็นการเฉพาะ ในช่วงที่มีการชุมนุมจะทำขยเฉพาะกิจวันต่อวัน มีขนาดกะทัดรัดเป็นกระดาดหน้าคู่เดียวเท่านั้น

#อธิปไตยจากป่า

ตั้งแต่ 6 ตุลาฯ ที่ลมขวาจัดพัดกระหน่ำ นักเคลื่อนไหวและนักข่าวสายประชาธิปไตยส่วนหนึ่งแตกกระสานซ่านเซ็นกระจ่ายไปสู่อำเภอต่าง ๆ อธิปไตยหยุดการทำงานชั่วคราวไปขณะหนึ่ง จน ศนท.มีมติให้จัดตั้งศูนย์กลางนิสิตนักศึกษา ในสถานการณ์สู้รบปฏิวัติ เพื่อให้เป็นศูนย์รวมของนักเรียนนักศึกษาและสามัคคีกับประชาชนเพื่อสร้างแนวร่วมประชาธิปไตย ซึ่งมติในเวลานั้นได้รับการยอมรับจากนักศึกษาแต่เพียงบางส่วนเท่านั้น

เมื่อ ศนท.ได้ไปต่อ หนังสือพิมพ์อธิปไตยก็พยายามฟื้นคืนชีพ ในครั้งนี้อธิปไตยย้ายฐานการผลิตสู่เขตป่าในจังหวัดน่าน ซึ่งใช้ชื่อว่า “หนังสือพิมพ์อธิปไตยในสถานการณ์สู้รบที่ปฏิวัติ” โดยกุลชีพเล่าว่าการทำหนังสือในป่าใช้วิธีพิมพ์ใส่กระดาดไซแล้วซิลค์สกรีนออกมาที่ละแผ่น

เดาได้ไม่ยากว่าการทำหนังสือพิมพ์ในป่าไม่ใช่เรื่องง่าย ข้อจำกัดรอบด้านคือสิ่งที่ต้องเผชิญ ตั้งแต่การขาดแคลนอุปกรณ์และทรัพยากรในการจัดทำหนังสือพิมพ์ การขาดแคลนข้อมูลในการนำเสนอให้แก่ผู้อ่านซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญ เพราะไม่สามารถติดตามสถานการณ์ในเมืองได้ทันเวลา ไปจนถึงเรื่องการค้าหนังสือที่ทำเสร็จแล้วไปส่ง

พลการเล่าว่าการส่งอธิปไตยข้ามจังหวัดเป็นเรื่องที่แทบเป็นไปได้ แต่สิ่งที่เป็นไปได้และเกิดขึ้นจริงกลับคือการส่งข้ามประเทศ เพราะออฟฟิศป่า่านอยู่ติดกับประเทศลาว อธิปไตยในวาระสุดท้ายจึงกระจายออกไปสู่มือเด็ก

เคลื่อนไหวคนไทยที่ในเวลานั้นหลบหนีอยู่ต่างประเทศ ซึ่งการเดินทางของอริปัตย์ไม่ได้สิ้นสุดเพียงแค่ประเทศเพื่อนบ้าน แต่เดินทางข้ามทวีปไปสู่สวีเดน ฝรั่งเศส และอเมริกาด้วย

อย่างไรก็ตาม เจ็อนไซด้านสถานที่และเวลาที่ไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงในเมือง ทำให้ทั้ง ศนท.และอริปัตย์ในสถานการณ์สู้รบปฏิวัติที่แม้จะพยายามปลุกปั่นกันสุดฝีมือ ก็ต้องค่อย ๆ ลดบทบาทลงและถึงกาลอวสานในที่สุด

#นอกจากอริปัตย์

เรียกได้ว่าอริปัตย์คือหนังสือพิมพ์ประชาธิปไตยที่ขับเคลื่อนภายใต้โครงสร้างของสถาบันอย่าง ศนท. แต่เชื่อว่าหนังสือพิมพ์ที่สนับสนุนประชาธิปไตยเล่มอื่น ๆ จะมีธรรมชาติแบบเดียวกันทั้งหมด

หนังสือพิมพ์อย่าง “ประชาธิปไตย” จัดเป็นหนังสือพิมพ์ฝั่งประชาธิปไตยที่เป็นธุรกิจสื่อ พลากรอธิบายว่าวิธีเล่าข่าวของประชาธิปไตยจะมีความบาลานซ์เรื่องภาษา รักษาความเป็นวิชาชีพ เพราะต้องคำนึงถึงความอยู่รอดทางธุรกิจด้วย

คู่ขนานกันไป มีหนังสือพิมพ์ “เสียงใหม่” เกิดขึ้นซึ่งเป็นหนังสือพิมพ์ที่ทำเป็นธุรกิจเช่นกันแต่ทุนไม่หนาเท่า เสียงใหม่จึงโดดเด่นที่ความแหลมคมในการเล่าเรื่อง ในแง่คนทำงาน เสียงใหม่จึงเป็นแม่เหล็กดึงดูดนักข่าวฝ่ายซ้ายหลายคนให้ไปอยู่ในสังกัดได้สำเร็จ

และอีกฉบับคือ “มาตุคาม” ที่พลากรนิยามว่าเป็นหนังสือพิมพ์ “เกือบเฉพาะกิจ” เนื้อหาของมาตุคามไม่ได้มีอะไรอื่นนอกไปจากเพื่อรับใช้สถานการณ์การต่อสู้ทางการเมืองเป็นการเฉพาะ มาตุคามเน้นความเร็วคู่ไปกับความเข้มข้น หากเกิดเหตุการณ์หรือกิจกรรมทางการเมืองขึ้น มาตุคามจะเขียนเดี๋ยวนั้น พิมพ์เดี๋ยวนั้น และเร่ขายในที่ชุมนุมวันนั้นเลย

*อ้างอิงจากบทสัมภาษณ์ อภัยชนม์ วัชรสินธุ์ ในบทความ “จาก “หัวดำ” ถึง “หัวแดง” บนเส้นทาง นสพ.อริปัตย์ (1)” ในหนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน ฉบับวันจันทร์ที่ 16 ตุลาคม 2538

#5ตุลาตาจะวันจะมาเมื่อฟ้าสาง #หนังสือพิมพ์